

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ПЕРІОДУ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

Written by БУТИРІН ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ, к.ю.н., доцент кафедри теорії та філософії права
Одеського державного університету внутрішніх справ (м.Одеса)
Tuesday, 01 October 2019 13:50

Від самого початку козацтво чинило супротив всім формам концентрації влади в руках окремих особистостей, намагаючись вирішувати повсякденні питання виходячи з рівності, яка поширювалася й на очільників. Цей егалітарний устрій, притаманний козацькій громаді, не можна ототожнювати з класичною демократією, бо остання передбачає передачу владних функцій окремим особа чи органам. Щодо козацької спільноти, то вона ніколи в повному обсязі не делегувала своїх прав, будучи готовою в будь-який момент долучитися до прийняття владного рішення. Зібрання всіх без винятку козаків – рада (коло), була вищим органом влади на Запорозькій Січі. Чернецькою радою вона називалася тоді, коли козаки збиралися не за старшинською, а за власною ініціативою. Також на раду могли зібратися лише старшини, а в окремих випадках на коло могли запросити не все козацтво, а лише депутати від куренів. Існування ради не регламентувалося формальними правилами, традиційно коло скликалась щорічно 1 січня на Січі, для переобрання отамана та старшини, а в разі поточної потреби скликалися неординарні ради, які могли збиратися там де виникала така потреба. Рада була дорадчим органом, інструментом досягнення консенсусу, прийняття спільного рішення, яке ставало обов'язковим для спільноти, що його ухвалила. На думку І.С. Стороженка козацька лицарська ідеологія засновувалась на пасіонарному імперативі: «Будь тим, ким ти повинен бути», відповідно до якого козацька спільнота ухвалювала рішення не за «згодою більшості», а за «загальною згодою», коли незгодних могли ліквідувати фізично. Іншими словами, почуття найвищої спільноті «ми» мусило абсолютно придушувати кожне конкретне «я», бо тільки за таких умов забезпечувалася колективна захищеність у небезпечних умовах воєнного промислу [1, с. 6-18]. На повагу ради виносились найважливіші питання щодо життєдіяльності козацької громади, а саме: встановлення військового устрою, обрання виконавчих органів – отамана, старшини, питання війни та миру, проведення переговорів з послами інших держав. В особливо важливих справах рада ставала вищою судовою інстанцією [2, с. 203-340].

Щодо виконавчої влади в козацькій громаді, то її обіймав кошовий отаман, який обирався загальним колом на один рік та мав потужний вплив на повсякденне життя Січі. Здійснювати виконавчу владу кошовому отаману допомагала козацька старшина – суддя, осавул, писар, яка обиралася задля виконання волі громади. Джерелом влади була не владолюбна старшина, а козацька спільнота, її воля. А відтак успіх керівництва залежав від здібності інтегруватися в спільноту, знати її потреби та видавати лише ті накази, які визнавалися козаками та виконувались добровільно. Будь-який примус з боку старшини щодо виконання наказів козаками, або їх покори, був неможливий та протирічив би козацькій демократії [3, с. 29].

Список використаних джерел: 1. Стороженко І.С. На яку січ спирався Б.

Хмельницький, готуючи повстання проти польської влади в Україні? Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження. Вип. 7. 2009. С. 6—18.

2. Слабченко М.Є. Соціально-правова організація Січи Запорозької. Т. 5: Організація народного господарства України від Хмельниччини до світової війни: (відбитка з 3-го випуску «Праць Комісії для виучування історії західньо-руського та українського права». Збірник соціально-економічного відділу ВУАН. № 12). Київ: Друк. Української АН, 1927. С. 203—340.

3. Эварницкий (Яворницкий) Д.И. История запорожских козаков. Санкт-Петербург: Тип. И.Н. Скороходова, 1892. 641 с. Т. 1. С. 131. {jcomments on}

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ПЕРІОДУ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

Written by БУТИРІН ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ, к.ю.н., доцент кафедри теорії та філософії права
Одеського державного університету внутрішніх справ (м.Одеса)
Tuesday, 01 October 2019 13:50
